

Scris de gabi.stanescu pe 09 iunie 2011, 02:22

Melbourne : Ben Todică, un roman special

Ben Todică, realizatorul filmul « Mormintele cu Crucile » : "Noi am plecat din tara mamă, acolo au rămas muntii cărunții, văile cu florile, turmele cu oile, pădurile cu doinele, mormintele cu crucile”.

ben-todica.jpg

Ben Todică, imigrantul australian care izbucnește în plans când aterizează înapoi la Melbourne dintr-o călătorie în Taiwan (simte că Australia este țara lui). Ben romanul, a căror priviri și simțiri sunt vesnic îndreptate spre romani și România. Ben jurnalistul, reporterul. Ben autorul unor minunate, delicate și puternice filme documentare, între care unele premiate (stilul lui este studiat într-o universitate americană). Ben tatăl a trei copii și sotul iubitor. Ben sudorul.

Ben este special în mai multe feluri: pentru că prezintă România la Melbourne, atât prin programul deosebit pe care îl face de șaisprezece ani la Canalul 31 de TV al cărui director este, cât și la stația de radio 3zzz; prin felul deosebit în care și-a construit viața de emigrant, prin felul în care își

apleacă “urechea” și aparatul de filmat sau microfonul spre fiinta umană, prin pasiunea pentru filmul documentar, pentru poezia, arta și simțirea ce răsufală din tot ceea ce crează, când face un film, interviuează sau scrie, și pentru reverența lui pentru țară. “Pare ciudat dar România rămâne Paradisul meu” afirmă Ben.

Un “Paradis Pierdut”? într-un anume fel da: căci Ben a plecat din țară în 1979. Când și-a întors privirea pentru ultima dată către Ciudanovita copilăriei sale, orașul i s-a părut incantător în lumina răsăritului de soare și regretul plecării a început. Trecând prin Italia a învățat italiana pe care apoi a folosit-o 10 ani în Australia. Ocupat cu câștigarea existenței și gășind slujbe la greci și italieni, engleza nu i-a fost necesară și n-a învățat-o în acești ani. Integrarea implică cunoașterea limbii țării în care trăiești și cu creativitatea lui caracteristică, Ben a ales soluția de a merge la facultate: a studiat trei ani de “Limbă și Compoziție” (traducere liberă a titlului programului “Professional Writing & Editing”), la Monash University, alți trei în ingineria de sunet, regie de film și a luat numeroase cursuri cu personalități marcante în domeniul muzicii, actoriei, operatoriei și editării de filme.

“Paradisul” lui, România, l-a ținut viu în suflet și minte în anii emigrării, dar l-a regăsit cu adevărat când a început să lucreze la programele comunitare românești de radio și televiziune la Melbourne în 1994. Asta i-a dat posibilitatea să cunoască bine comunitatea, să o prezinte diasporei din metropola australiană și să se apropie de ea cu ochiul ciclopic al aparatului de filmat. Prin blândetea vocii, prin dorința și răbdarea de a-i asculta pe fiecare, le-a adus săptămânal romanilor australieni trăirile lui despre comunitatea românească din Melbourne, cât și frumusețile naturale, culturale și informații despre viața reală din România prin emisiunea Mozaic Romanesc. Programul a fost premiat patru ani consecutiv 1995-1998 pentru cel mai bun program de știri, de “current affairs”, cel mai bun program pentru copii, și cel mai bun program de filme documentare din România și despre România: Destinatia România, Vitamina ES, Promenada, Biografii de Oameni de Seamă, etc.

O flăcără frumoasă de pasiune care e aprinsă puternic, dar nu arde nimic din jur, luminează dar nu distruge, o flăcără ce este vesnic aprinsă în Ben, spre a schimba mereu imaginile de deschidere a emisiunii, spre a prezenta românii, de la mic la mare, adolescenții stângaci dar care se străduiesc cu candoare să păstreze graiul românesc (filmul documentar « Sunetul Țării Mele » – The Sound of My Country), omul simplu, bun și frumos, cu noblete de suflet (filmul « La revedere George »), oameni care s-au distins prin creația lor în artă și cultură, români din Australia sau veniți în vizită din țară (interviu cu Elena Găluscă, scriitorul Vasile Andru, cosmonautul Dorin Prunariu, Preasfintitul Părinte Mihail Filimon, Episcopul Australiei și a Noii Zeelande, europarlamentarul Petru Luhan, regizorul Dan Puican, cineastul Vasile Bogdan, jurnalistii Simona Pele și Veronica Balaj, vicepresedinta scriitorilor din Montreal Cristina Mihai, artista Tamara Buciucianu, ambasadorii: Ioan Gaf Deac, Manuela Vulpe, Anca Visan, Mihai Stefan Stuparu, din Departamentul Romanilor de Pretutindeni, Gabriel Branzaru și Ileana Andrei, consul general la Sydney Ovidiu Grecea, acum aflat în Los Angeles, Rev Tim Costello, Rev Corin Izvernariu și mulți, mulți alții.

Ben Todica a susținut și promovat creația romanilor din Australia, poezia lui Ion Miclău, cântecul Loredanei Sachelaru, artistii Teatrului National din București, pe Dan Puric.

“Pentru că îmi pasă de soarta poporului român ca de propria-mi ființă, am făcut parte din comisia electorală din Melbourne pentru alegerea presedintelui României de două ori.” mi-a spus Ben.

“Ca români, ne simțim mandri că, iată, paralel cu Ana Maria Beligan și Valeria Campeanu, încă un

nume romanesc se afirmă în peisajul cultural al Melbourneului: Ben Todică.” scrie Olivi Racoti. Prin filmele lui documentare, Ben este pentru mine, autoarea acestui articol, și mai special, căci mi-am dorit în adolescență să studiez regia de film. Sunt, așa cum spune Ben într-un articol despre mine “Femeia cu vis împlinit”, dar un alt vis decât cel visat. Și pentru mulți dintre noi emigranții aceasta este realitatea noastră când se întâmplă să fie fericită. Cu Ben ne-am descoperit că fiind pe aceeași lungime de undă cu dragostea noastră pentru tot ce este românesc, și cu pasiunea pentru film. Ben mai norocos ca mine în acest sens, căci el face și azi filme... eu am rămas cu visul pentru ele.

Băietelul din filmul Cinema Paradiso, Ben își construiește un aparat imaginar dintr-o cutie de conservă pe care o plimbă încontinuu cu “ignorantă și sublim” peste toate cele în orașul minier Oravita, unde tatăl lui lucrează în minele de uraniu, timp de 39 de ani, iar copilul și adolescentul Ben câțiva ani buni.

Ben proiectează povești imaginate și desenate de el pe hartie, care prin înmuierea în grăsime devine transparentă și ușor de proiectat pe pereții unei clădiri... de veneau localnicii să privească “cinematograful lui Ben”... cu imagini noi de fiecare dată, pe care le tot schimba spre a surprinde și ține atenția vie a spectatorului, așa cum face și astăzi cu inserțiile din genericul emisiunii Mozaic Românesc. În fine reușește să-și cumpere un aparat de filmat de la un neamt din Arad. Câțiva ani mai târziu este trimis de sindicatul minei să studieze operatoria și se întoarce să facă filme documentare despre echipamentul și procesul de extracție al uraniului. Nu mult după aceea, iată-l pe Ben în mijlocul cineaștilor din România.

Iată cum se face că viața dură cu lucrul în mină, îi aduce lui Ben norocul de a deține și azi parte din filmele acelea documentare din bazinele radioactive Ciudanovita-Lisava-Oravita (inedite, prețioase ca document istoric), pe care le-a putut împrumuta televiziunii române. Studioul Libra a făcut un film cu care a luat un premiu “pentru cel mai bun film bine documentat”. Tânărul Ben pleacă din țară “din curiozitatea” de a cunoaște lumea. Nu se stabilește în Suedia, cum își dorise inițial, ci este aruncat de valul vieții, pe un mal îndepărtat, în Australia. Și acolo descoperă greutățile emigratiei: “Cu ingineria de sunet sau operatoria câștigi foarte puțin. Lucrând la stații comunitare de radio și TV, care sunt voluntare, trebuie să investești singur în aparatură” (cum a făcut-o din pasiune Ben, cumpărându-și echipamentul de \$20,000 el singur). “Căci noi facem programele acasă”.

Nu s-a sfiit să lucreze în uzină ca sudor, o meserie pe care o învățase de mult la Școala Profesională UCMMA Bocșa și așa își câștigă Ben existența și astăzi. Lumea ce-l stie muncitor sudor îl întreabă de unde are atâtea cunoștințe culturale. “Capitalistul nu și-a dat seama că ani de zile m-a plătit ca să învăț”, spune Ben. “Cele 8 ore de lucru am avut tot timpul ascultătoare în urechi. Munca fizică îmi permitea asta. Și am ascultat multă muzică, simfonii, muzică românească, emisiuni educative, cărți. Acum nu mai pot face asta la fel ca înainte căci am o poziție de șef. Am construit un robot și trebuie să urmăresc proiectul și performanța lui. Este vorba de roboți de sudură cu ciclu repetitiv și multiple funcțiuni...” Iată deci secretul culturii impresionante în multe domenii ale celui cu “cateva studii”, cum scrie Ben în resume-ul lui, (de fapt destul de “multe”: liceu, facultate și multiple calificări de ordin tehnic și artistic) și în mare parte autodidact. Istoria ne confirmă cât de mulți autodidacti s-au remarcat mai bine decât mulți dintre cei școliti... dat fiind forța urmăririi propriei evoluții intelectuale. “Când îmi place o muzică mă duc pe internet să aflu mai multe despre compozitor, să văd cum a fost viața lui, cum a creat... să-l înțeleg, să-i înțeleg mai bine opera.”

Căutarea "Paradisului Pierdut" este pentru unii din noi, emigranți, încercarea de a ne întoarce acasă, bucată din "Drumul Nostru" complex, pe care Ben o prezintă în filmul lui documentar cu același nume. În prima parte (filmul are 18 părți), Ben cu prietenul Deluță, pe care nu-l mai văzuse de ani și ani, se duc pe un drum înghețat și cu hărtoape spre Oravita.

Aparatul de filmat al lui Ben mângâie dealurile și pomii... Peisajul acela pe care văzând filmul l-am simțit evident românesc, și mă întreb ce-l face așa: silueta pomilor, a dealurilor? "Mirosul" din atmosfera pe care atât de bine o crează Ben, de la povestiri despre clădirile pe care le arată în imagini (ale bucăților de film luate de el pe vremurile când locuia acolo și lucra în mina de uraniu) și care astăzi nu mai sunt? Detaliile, lentoarea și naturalitatea convorbirii celor două personaje (prietenul Deluță și operatorul care nu se vede, dar se aude, Ben) ? Modul în care sunt inserate imagini statice, care să puncteze pe cele filmate, cu aduceri aminte a vremurilor de demult. Cădoarea băietelului care îi tot da tarcoale lui Ben în timp ce filmează, nu ca să-i ceară un chewing-gum sau să-l întrebe despre blugi (cum se întâmplă în alte țări cu populație săracă), ci ca să-l facă să-și îndrepte aparatul spre deal: "Vezi nene dealul?" Chiar dealul copilăriei lui pe care Ben venise să-l revadă. Copiii care se dau cu săniuta ca în poezia lărnă pe uliță a lui Cosbuc. Și poezia copilăriei mele, noastre. Imagini de azi identice celor care fac parte din copilăria lui Ben, a noastră.

Tristetea este că mulți dintre noi, cei plecați foarte departe, ca Ben, ca mine, am făcut un drumfără întoarcere. "M-am înapoia în România din care am plecat, cea din 1979 pe care n-am mai regăsit-o." mi-a spus Ben cu lacrimi în glas. Nu, sigur, nu se referea la România comunistă, ci la aceea a unor oameni de omenie, de caracter din Banatul lui drag.

Filmul Drumul Nostru are ceva din filmele lui Kurosawa, din lentoarea pregnantă, care îți accentuează trăirile, a filmelor japoneze. Este un film documentar pe gustul meu, cum puține filme documentare se fac. N-are nimic pedagogic și structurat 'ca într-o carte de istorie sau o lecție de geografie' și totuși îți dă date precise despre minele de uraniu, despre exploatarea sovietică de acolo (prin texte inserate ingenios ca subtitluri și prin povestirile bătrânului miner Andonie Tiberiu, din Blocul A, prima clădire de locuit construită acolo când localitatea nici nu exista ...) Este un documentar poetic, care începe prin a te ferma la un nivel de simțire, și apoi, încet, încet își dezvăluie date concrete, sugerându-ți-le doar uneori. Ben, artistul, creator de imagini și sunet, se întrece pe sine în acest film. Detalii, peisaje, oameni, clădiri, totul te ține încordat și îți stărneste nostalgia, dorul, pe care noi toți emigranții cu simțiri le purtăm vesnic în spațiul nostru Mioritic de departe, în țara de adopție, fie ea Australia sau Statele Unite. Și sunetul, în special sunetul este incantător. Adevărat compozitor în modul în care își editează filmul, Ben îmbină sunete duioase sau puternice cu momente semnificative de tăcere, de liniște. Ben alege cele mai potrivite sunete (de cântec de pasăre, susur de apă de rau, zgomot de locomotivă cu aburi sau instalații de mină), și melodii, melodii tulburătoare, accentuând tensiunea din film: Căii, căii lui Alexandru Ștefan și Văd muntii. Văd dealurile... Nu văd nimica, ale Anei Milea. Inseratul iscusit al melodiilor între text și vocea comentatorului Ben. Nimic nu se suprapune. "Nu vreau să-l deranjez pe cel ce vizionează filmul meu. Când și când poate citi pe ecran, apoi mă aude spunând ceva, altădată punctez cu melodii alese de mine. Am descoperit compozitori din Republica Moldova extraordinari. Pavel Ștratan cu Visul și M-am născut de ziua mea, este o perlă a originalității lipsită de prejudecățile de care sunt torturați marea majoritate a muzicienilor români, un natural care dă lecții rocului internațional promovată la noi. Alexadrina Hristov cu Avionul de Aur sau Noi doi o altă originală în control atât al vietii cât și al compoziției, Doina și Ion Aldea Teodorovici cu Eminescu, adevărați revoluționari și protectori ai culturii române și nu mai puțin Alexandru Ștefan cu Țara mea străbună, Fug românii de acasă, Emigranțul, Căii, căii, Generalul, Răzesii, Ofiterii, Dăcii din Atlantii,

De-or trece anii, etc. Toti niste originali care te pot inspira si pe care filmele mele ii pot oricand curta, pot dansa impreună complementandu-se cu usurinta pentru că vin din acelasi adanc. Compozitori tineri gata pentru superproductii, capabili cu usurintă să umple panza istoriei neamului”.

Ben a obtinut numeroase premii pentru filmele lui documentare: Marele premiu la Festivalul national al caselor pionerilor pentru filmul Perseverenta, Medalia de bronz la Secventa Timisană pentru filmul Visul, mai multe mentiuni pentru filmele Primii Pasi, Cheile Nerei si Copilărie. in Australia au fost nominalizate filmele Mormintele cu Crucile cu ‘The Best Faith Film’ si Artholes in Melbourne cu ‘The Best Arts Film’. De asemenea in Romania a fost clasat pe primul loc Genericul emisiunii lui Ben la Canalul 31 TV din Melbourne, Mozaic Romanesc ca cel mai bun dintre toate ID-urile programelor de televiziuni comunitare din diaspora romanească.

Multi sunt aceia care au cuvinte frumoase de spus despre realizările lui Benoni Todică. Filmul Mormintele cu Crucile prezintă: “Exact această lupta a emigrantului cu păstrarea echilibrului cultural la intalnirea cu vocile abracadabrante, intense, ale multiculturalismului, confuze de cele mai multe ori, in tări ale emigratiei cum ar fi Australia sau Statele Unite, această necesitate de reprimenire intru vechi tezaure, fac lumea dintai, illo tempore, a emigrantului, deopotrivă cu durerea de a nu reusi să păstreze acest echilibru. Dimensiunea filozofic-spirituală a filmelor mai recente ale lui Ben Todică este cu precizie chintesenta acestui sfasietor conflict interior. ... Tehnic dar si tematic, Ben Todică revelă contaminatia inconfundabilă a scolii grele de patos si nonstalgie a unui Andrei Tarkovski, ... (din) Nostalgia, ultimul film al regizorului rus... Apropierea intre Todica si Tarkovski nu este nicidecum exagerata, la baza stind un pattern cultural si emotional fara indoiala comun – interstitiile la nivelul spatiului ‘natal’, totul marcat de un sentiment al vitalitatii si refacerii. Filmele lui Ben Todica sint, poate, tocmai aceasta chemare la regenerarea unui spatiu pierdut al copilariei, al inocentei si al identitatii nationale, al acelui patrimoniu sufletesc si nu numai al trecutului care devine irecuperabil. (Profesor Aurelia Satcău)

De fapt aceste aprecieri sunt perfect valabile pentru toate filmele documentare făcute de Ben. ‘A one man band’ (“O orchestră constituită din doar un muzician”, as spune in traducere liberă), Ben Todică a ales să fie un artist independent, care să isi facă filmele el singur, deci netrebuind să urmărească impunerile comandei din partea cuiva. A ales să lucreze fără răsplata financiară tocmai pentru a avea totală libertate de creatie: “Să pun numai ce simt eu, cum vreau eu, fără să mă gandesc la ce va avea succes la public si de sală.” mi-a spus Ben.

Si ce este si mai impresionant este că Ben isi dăruieste creatiile tuturor: filmul prezentat recent la biblioteca “Ion Heliade Rădulescu” din Targoviste pe 18 februarie, 2011 Ben l-a oferit tuturor celor ce doresc să-l vizioneze in intregime la costul numai celor 3 DVD-uri pe care să fie transpus. Multele YouTube-uri ale lui Ben sunt toate, desigur, in domeniul public pentru a fi vizionate de cine doreste.

De-a lungul anilor Ben Todică a scris si publicat numeroase articole in ziare si reviste romanesti de pretutindeni: 1997 Revista IOSIF VULCAN din Cringila N.S.W. Australia. Ziarul Spirit Romanesc, Expostar, Zona Interzisă, Mihai Eminescu, Căruta cu Povesti din Sydney apoi au urmat revistele ARP-ului care sunt vreo 40, ziarul Singur din Targoviste si revista Suflet Nou din Comlosu Mare, The Romanian Global News, Lumea, Reteaua Literară, Romania, cele din

America (Clipa, Romanian Vip, Gandacul de Colorado, Meridianul Romanesc, Europa (Agero Stuttgart, Germania si Caiete de Sud Est, Asymetria, Societatea de Maine, Franta) in Canada (Observatorul) si mai tarziu Noua Zeelanda (Pagini Romanesti), revista online din Franta Omnigraphies, etc. "Am pregătit materiale să public mai multe cărți însă din păcate am publicat doar una intitulată între două Lumi în anul 2009." Cartea aceasta a lui Ben este o esență a tuturor simțirilor și a stilului lui Ben Todiciă din filmele sale, dragoste, gingașie și forță, detalii și analize sugerate și iubirea de țară și romani.

'Drumul Nostru', drumul lui Ben, drumul meu, Ileana, este drumul nostru al tuturor celor care am avut același parcurs, plecând din țară în timpul comunismului acerb, luați de valul vieții și aruncați pe țărmuri îndepărtate unde trăim de ani și ani, Ben în Australia, eu în California, alții în cine știe ce alt colț al lumii. Este 'Drumul Nostru', al aceluia pe care viața ne-a făcut să practicăm o altă meserie, mai concretă, dar pentru care arta și cultura constituie pasiunea existenței. 'Drumul Nostru', al aceluia care nu ne-am uitat țara, și o 'cântăm' fiecare în felul lui, cu dor și nostalgie, ținem să-o prezentăm ca pe o zână frumoasă celor din vest ce n-o cunosc, să-o aducem mai aproape românilor trăind pe meleaguri străine, să o ținem în adâncurile sufletelor noastre. Și apoi și 'Drumul Nostru' al celor plecați de mult, care facem o încercare de întoarcere pe meleagurile dragi ale țării, așa cum prezintă filmul documentar al lui Ben cu același nume Drumul Nostru. Tristetea este că realitatea, cu siguranță universal valabilă, România pe care am lăsat-o noi, Ben în 1979, eu în 1973, nu o mai regăsim. O vizităm pentru 'cateva clipe', ne imersăm în căldura primitoare a prietenilor și rudelor, în aduceri aminte, sentimente și trăiri puternice, plăcute și dureroase, spre a ne întoarce în traiul nostru de peste mari și țări, unde ne sunt rădăcinile replantate, adăugând un strop în plus de vesnic dor și nostalgie ...

Iată un rând semnificativ scris ca subtitlu pe ecran cu care Ben își încheie unul din filmele lui documentare, Sunetul Tarii Mele, și care îl caracterizează: "Se trăiește și din dragoste, nu-i așa?" (Ileana Costea, Profesor la California State University, Northridge/articol din ziarul canadian de limba română "Observatorul")

ADRESA: <http://crct.ro/nfYX>